

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/997
Toplantı Tarihi/Sayısı : 26.12.2023/36
Karar Numarası : 2023/1102
Başvuran : K. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Bolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : Kuruçay Mah. Şehit Ümit Çetingöz Cad. No:10 Merkez/BOLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Engelli raporu bulunan başvuranın hastaneye sevki esnasında cezaevi nakil aracında işkence ve kötü muameleyle maruz kaldığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle;

a. Bolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğunu, %100 oranında engelli olduğunu, kalbindeki cihazın desteği ile yaşamını sürdürmeye çalıştığını,

b. Ceza infaz kurumunda görevli kişilerle ve idare ile arasında hiçbir sıkıntı olmamasına rağmen cezaevi nakil aracında bir yanlış anlaşılardan dolayı görevli baş memur tarafından defalarca ameliyatlı yerlerine vurularak işkence ve kötü muameleyle maruz kaldığını,

c. Diğer görevli memurun uyarılarına rağmen baş memurun fiziki şiddet uygulamaya devam ettiğini, konuya ilişkin şikâyetlerine yönelik dilekçelerinin dikkate alınmadığını, üst sorumlu kurumlara yazdığı dilekçelerine çıkış numarası verilmediğini iddia etmiş; tarafına uygulandığını öne sürdüğü fiziki şiddet nedeniyle işkence ve kötü muamelede bulunan memur hakkında gereğinin yapılmasını talep etmiştir.

3. Muhatap Bolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte;

a. Başvuranın iddialarıyla ilgili olarak 3/3/2023 tarihli dilekçesine istinaden Kurumlarınca gerekli araştırmanın yapılarak 20/3/2023 tarihli ve 2023/... sayılı ön inceleme raporunun tanzim edildiği, bu raporun da yazılı görüşe ek olarak değerlendirilmek üzere sunulduğu,

b. Başvuranın iddialarının adli yönden değerlendirilmesi amacıyla 20/3/2023 tarihli ve 2023/...sayılı yazı ile Bolu Cumhuriyet Başsavcılığına ihbarda bulunulduğu, Bolu Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2023/... sayılı dosya üzerinden soruşturma yürüttüğünün anlaşıldığı,

c. Söz konusu inceleme raporunda başvuranın 28/2/2023 tarihinde ring aracından indirildiği sırada jandarma personellerince, kurum mahkum kabul biriminde ise infaz koruma memurlarınca darp ve kötü muameleyle maruz kaldığı iddialarının incelemeye alındığı,

ç. İncelemeye konu olayda ismi geçen kişilerin yazılı ifadelerine başvurulduğu, buna göre İnfaz Koruma Baş memuru F. A. tarafından sunulan 15/3/2023 tarihli yazılı görüşte; 28/2/2023 tarihinde saat 12.00

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

sıralarında mahkum kabul birimindeki arama kabini içinde ağızdan çıkarttığı düşünülen bir cisim ile ring aracı içerisinde jandarma personeli tarafından takılan kelepçeyi açması nedeniyle kurum amirlerinin bilgisi ve kurum doktorunun gözetimi dahilinde detaylı üst araması yapılacağına başvuruyla söylendiği, başvuranın arama kabini içinde jandarma personeli ile tartışma halinde olduğu, devamlı görevi yaptırmamak ve tutanak tutulmaması için itiraz ettiği, detaylı üst aramasının yapılacağı söylendiğinde sözlü olarak yaygara koparırçasına itiraz ettiği, doktor kontrolünde üst araması yapıldıktan sonra çıkarttığı kıyafetleri tekrar giymek istemediği, kalp hastası olduğunu ve tansiyonunun yükseldiğini söylediği, kalp hastası olduğu bilinen başvuranın kurum doktoruna muayene ettirildiği ve konuya ilişkin muayene esnasında ek olarak darp-cebir raporunun da aldırıldığı,

d. Başvuranın sakinleştiği görüldükten sonra koğuşuna bırakıldığı, mahkum kabul arama kabini içinde hiçbir personelin başvurana kötü muamelede bulunmadığı, başvuranın gereksiz tartışma yaratarak tansiyonunun yükselmesinin kendisinden kaynaklı olduğu, yapılan arama işlemi ile ilgili tutanağın mevcut olduğu, darp-cebir olmadığını bildirir raporun da bulunduğu, başvuranın iddialarının tamamen asılsız olduğu,

e. İnfaz Koruma Memuru D. U.'nun ve D. T.'nin 15/3/2023 tarihli yazılı görüşlerinde de aynı hususların teyit edildiği,

f. Kurumca düzenledikleri 28/2/2023 tarihli tutanakta da başvuranın saat 09.23'te Bolu Abant İzzet Baysal Eğitim ve Araştırma Hastanesine götürüldüğü, kolluk kuvvetlerince saat 10.30 sıralarında başvuranın araç içerisinde kelepçesini açtığını görmeleri üzerine durumun bildirildiği, saat 11.56'da Kuruma geri getirildiği, Kurum Müdürünün bilgisi dahilinde Kurum doktoru eşliğinde tek kullanımlık elbise giydirilerek arama kabini içinde üst ve eşya aramasının yapıldığı, yapılan üst aramasında kelepçeyi açmasına yardımcı olabilecek herhangi bir cisme rastlanmadığı, yapılan arama sonrası tansiyonunun yükseldiği düşünüldüğü revire götürüldüğü,

g. Cezaevi Jandarma Bölük Komutanlığınca hazırlanan 28/2/2023 tarihli tutanakta başvuranın araç içerisinde beklerken saat 10.30 sıralarında araç içi kameradan kontrolleri yapılan mahpuslardan K. A.'nın kelepçesini çıkardığı, kelepçenin pim kısmını bozmaya çalıştığı, cebinden çıkarttığı sert plastik parça ve maskede bulunan tel ile kelepçeyi kullanılamaz hale getirdiği, ardından kelepçeyi bir eline zorla taktığı ancak kelepçenin kilitlenmesi nedeniyle diğer elini kelepçeye takamadığı ve kolunun açık vaziyette olduğunu tespit edildiği,

ğ. Başvuranın muayeneye götürüldüğü esnada firar edebileceğinin anlaşıldığı ve firar girişiminin başlamadan sonlandırıldığı, üç adet sert plastik parçasının başvuranın cebinde ve araç içerisinde olduğunu anlaşıldığı,

h. Yapılan incelemede başvuran her ne kadar hastane dönüşünde ring aracından indirildiği esnada Jandarma personellerince, kurum mahkum kabul biriminde ise infaz koruma memurlarınca darp edildiğini ve kötü muameleyle maruz bırakıldığını beyan etmiş olsa da hiçbir personelin kendisini darp etmediği ve kötü muamele uygulamadığı, yaşanan olaya dair incelenen kamera görüntülerinde darp ve kötü muamele uygulandığına dair bir görüntünün tespit edilemediği,

ı. Konuya ilişkin tutulan firar teşebbüsü tespit tutanağının, başvuranın daha önce verdiği dilekçelerin, başvuran adına hastane tarafından düzenlenen sağlık kurulu raporunun, genel adli muayene formunun, ilgili personelin tutanak altına alınmış yazılı görüşlerinin de ek olarak gönderildiği belirtilmiştir.

4. Muhatabın görüşüne ilişkin başvuran yazılı görüşünde özetle;

a. İnfaz ve koruma memurları tarafından verilen ifadelerin eksik ve tamamen asılsız olduğunu, muhatap tarafından verilen ifadelerin gerçeği yansıtmadığını,

b. Yeminli ifade vermiş olan İnfaz ve Koruma Memuru D. T. ve D. U.'nun ifadelerinde yalan beyanlarda bulunduğunu, kendisini darp edip hastanelik eden İnfaz ve Koruma Memuru F. A.'nın elinden daha fazla darp etmemesi için alan kişinin D. T. olduğunu,

c. Olaylar yaşandığında kurumda nöbetçi bayan doktorun başvuru acil bir şekilde hastaneye sevk etmek ve darp raporu aldırarak yerine koğuşuna gönderdiğini,

ç. 17 senedir cezaevinde olduğunu ve cezasının infazının bitmesine üç ay kadar bir süre kaldığını, infaz ve koruma memurlarının aralarında ağız birliği ederek yapılan işkenceyi örtbas etmeye çalıştığını ifade ederek, mahkum kabul birimi, sol malta ve x-ray birimini gören geniş alandaki kameraların incelenmesini, tarafına uygulandığını iddia ettiği darp ve işkencenin cezasız kalmamasını talep etmiştir.

5. Başvuranın dilekçesinde ileri sürdüğü iddialara ilişkin olarak 31/7/2023 tarihli ve ... sayılı yazı ile muhatap Bolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden başvuruya konu olay günü olan 28/2/2023 tarihinde yaşananlara ilişkin ring aracı içi kamera görüntülerinin ve mahkûm kabul biriminin, sol malta ve x-ray bölümündeki kamera kayıtlarının ivedi olarak ulaştırılması istenmiştir.

6. Muhatap tarafından 3/8/2023 tarihli ve 2023/... sayılı yazı ile olay gününe ait talep edilen tüm kamera kayıtları, 13/10/2023 tarihli ve 2023/... sayılı yazı ile başvuranın müddetnamesi, Adli Tıp Kurul Raporu ve Bolu Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2023/... sayılı dosya üzerinden yürüttüğü soruşturmada vermiş olduğu 2023/... sayılı kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar Kurumumuza iletilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

7. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.*"

8. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvuruların, "*inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması*" gerekmektedir.

10. Mezkûr Yönetmelik'in 65'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. Başvurunun, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 48'inci maddesinde aranan ön inceleme şartlarını taşıdığı görülmüş ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek bir neden bulunmadığından esas incelemesi aşamasına geçilmiştir. Bu kapsamda; başvuranın iddiaları, Bolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün yanıtı ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

13. Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü

maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15'inci maddesinde benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir (AİHM, *Selmouni/Fransa [BD]*, B.No: 25803/94, 28/7/1999, para. 95; *Assenov ve diğerleri/Bulgaristan*, B.No: 24760/94, 28.10.1998, para.93).

14. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir kötü muamelenin Sözleşme'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir. (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/9, 28/9/2015, para. 86)

15. Somut olayda başvuranın iddiası; 28/2/2023 tarihinde Bolu İzzet Baysal Eğitim ve Araştırma Hastanesine kalp yetmezliği kontrolü için gittiği, doktoru ameliyatta olduğu için ring aracından hiç inmediği, ring aracında bulunduğu sırada ellerine takılı olan kelepçenin sağ bileğinde olan kısmının kendi iradesi dışında açıldığı, bu durumu görevli jandarma personeline üç defa iletmediği, cezaevi nakil aracında bir yanlış anlaşılardan dolayı görevli baş memur tarafından defalarca ameliyatsız yerlerine vurularak işkence ve kötü muameleye maruz kaldığı, diğer görevli memurun uyarılarına rağmen baş memurun fiziki şiddet uygulamaya devam ettiği, konuya ilişkin şikâyetlerine yönelik dilekçelerinin dikkate alınmadığı yönündedir.

16. *“Bütün mahpuslara insanlık onuru ve değerine içkin saygıyla davranılır. Hiçbir mahpus, gerekçesi ne olursa olsun işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ve cezaya maruz bırakılmaz ve bütün mahpuslar böylesi muamele ve cezaya karşı korunur.”* (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları, 70/175, 17/12/2015, Kural 1)

17. *“Bütün mahpusların kaldıkları yerlerde, kaçma ve kendilerine veya başkalarına zarar verme tehlikesine karşı asgarî sınırlayıcı güvenlik düzenlemeleri yapılmalıdır.”* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Bakanlar Komitesinin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Tavsiye Kararı, Rec(2006)2-rev, 1/7/2020, Karar 18.10)

18. Kötü muamele iddialarına konu başvuruların incelenmesinde; başvuran bir kötü muamele veya şiddet görmüş olabileceğini gösteren emareleri başvuru dosyasına sunmalıdır. Başvuranın kötü muamele gördüğüne ilişkin anlatımları soyut iddiaları değil, somut fiillerin tasvirini içermelidir (AYM, *Cezmi Demir ve Diğerleri*, B.No: 2013/293, 17/7/2014, para.95) AİHM, yaşama hakkı ihlali iddiasında olduğu gibi işkence ve kötü muamele iddiaları konusunda da “bütün makul kuşkunun ötesinde” şeklinde bir kanıtlanma standardı uygulamaktadır (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, B.No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161).

19. İhlal iddiasına muhatap Kurum tarafından gönderilen cevabi yazı ve ekleri incelendiğinde; başvuranın tutulmakta olduğu Bolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne verdiği 3/3/2023 tarihli dilekçesi ve muhatap Kurumca alınan 3/3/2023 tarihli ifadesine istinaden darp ve kötü muameleye maruz kaldığı şeklindeki iddialara ilişkin muhatap tarafından bir inceleme ve soruşturma başlatıldığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda, 20/3/2023 tarihinde ön inceleme raporunun tanzim edildiği, başvuranın iddialarının adli yönden değerlendirilmesi amacıyla 20/3/2023 tarihinde yazı ile Bolu Cumhuriyet Başsavcılığına ihbarda bulunulduğu, Bolu Cumhuriyet Başsavcılığının 2023/... soruşturma sayılı dosyası ile soruşturma yürütüldüğü ve soruşturma neticesinde şüpheliler hakkında kamu adına kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği anlaşılmıştır. Bu bağlamda, başvuranın dilekçesinde ileri sürdüğü, *konuya ilişkin şikâyetlerine yönelik dilekçelerinin dikkate alınmadığı iddiasının* gerçeği yansıtmadığı kanaatine varılmıştır.

20. İddiaların değerlendirilmesi sürecinde muhatap Kurumdan söz konusu tarihteki kamera kayıtları talep edilmiş ve kayıtlar detaylı olarak incelenmiştir. Yapılan incelemelerde; başvuranın 28/2/2023 tarihinde Bolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan Jandarma personeli nezaretinde teslim alınarak tedavi amacıyla hastaneye sevk edildiği, ring aracı içerisinde tutulduğu esnada saat 10.21’de cebinden çıkarttığı bir malzeme/parça ile ellerinin bağlı olduğu kelepçeyi çıkarttığı, kelepçenin başvuranın iddia ettiği gibi kendi iradesi dışında açılmadığı görülmüştür. Jandarma personeli tarafından; başvuranın firar edebileceğinin tespit edilerek firar hazırlığının başlamadan sonlandırıldığı, firar hazırlığında kullanılan sert plastik parçaların başvuranın cebinden ve araç içerisinde bulunduğu kabinden üç parça şeklinde çıkartıldığı hususlarının da tutanak altına alındığı görülmüştür.

21. Başvuru kapsamında; yalnızca ring aracı içinde değil başvuranın bahsettiği mahkûm kabul biriminin geniş açılı kamera görüntüleri, sol malta ve x-ray bölümündeki kamera kayıtları da detaylı bir şekilde incelenmiş ve başvuranın kötü muameleyle uğradığını gösterecek herhangi bir uygulamaya maruz kalmadığı görülmüştür.

22. Sonuç olarak yukarıda açıklanan nedenlerle, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

26/12/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye